

het zedelijk en stoffelijk belang van de inlandsche bevolking. Met eerbiediging van het Protestantsch beginsel van Godsdienstvrijheid, zij de regeering zich bewust van hare roeping als Christelijke overheid tegenover het heidendom en het Mohammedanisme. Zij zie toe, dat de eene zending niet verstorend ingrijpe in den arbeid der andere.

ART. 22. Bij de regeling der belastingen worde de rechtvaardigheid in dien zin betracht, dat rekening worde gehouden met de draagkracht der verschillende kringen des volks, wat evenwel nimmer leiden mag tot eene opzettelijke bevoordeeling van den eenen maatschappelijken kring ten koste van den anderen.

ART. 23. Waar Staatsbemoeiing onvermijdelijk is, worde zoo min mogelijk van bezoldigde ambtenaren, zoo veel mogelijk van eené van overheidswege geregelde medewerking der ingezetenen gebruik gemaakt.

ART. 24. De overheid, geroepen door het instandhouden van leger en vloot, voor behoud onzer nationale zelfstandigheid te waken, zorg evenwel, dat de krijgslasten tot het noodzakelijke beperkt blijven en bevordere ook in het leger, in de kazerne en op de vloot het leiden van een eerbaar en ordelijk leven.

NADERE BEGINSSELVERKLARING,

vastgesteld 21 September 1917.

De Christelijk-Historische Unie verklaart zich, in verband met den tegenwoordigen toestand van ons volk, vóór de nadere uitwerking van haar program van beginselen, ten aanzien van enkele punten van het staatsbeleid, gelijk die in de volgende artikelen is geformuleerd:

Onderwijs.

Zij wenscht:

a. een zoo spoedig mogelijke uitwerking en toepassing van het beginsel, nedergelegd in Art. 192 der Grondwet, betreffende de gelijke financiëele ondersteuning uit de openbare kas van het openbaar en het bijzonder onderwijs. Daartoe rekent zij ook de gelijkheid in zake de vaststelling en verbetering van de salarissen der onderwijzers;

b. evenzoo, naar genoemd Art. 192 der Grondwet, een ruimere ondersteuning uit 's Rijks kas, ten behoeve van het bijzonder algemeen vormend middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs;

c. voorts krachtige bevordering van het vakonderwijs in zijn vollen omvang, door ruimeren financiëelen steun van overheidswege, zoomede door een regeling van dit onderwijs bij de wet.

Zondagsrust.

Zij dringt er op aan, waar zij blijkens artikel 9 van haar program van beginselen, de bevordering van de Zondagsrust beschouwt als een der middelen tot handhaving van het Christelijk-Historisch karakter van ons volk, dat de Overheid allen arbeid op Zondag, waarop zij zelve onmiddellijk of middellijk invloed uitoefent, met name bij de openbare middelen van vervoer, zooveel mogelijk beperke, en tegenga wat die beperking noodeloos belemmert.

Economische maatregelen.

Zij vraagt — overeenkomstig het in art. 23 van het Program van beginselen uitgesproken beginsel — dat geen uitbreiding worde gegeven aan de staatsbemoeiing, waar deze niet overtuigd noodzakelijk is gebleken — dat, zoo spoedig als de economische toestand zulks veroorlooft, de vrijheid van beweging op het gebied van landbouw, nijverheid en handel, voorzoover deze door de abnormale tijdsomstandigheden is opgeheven, worde hersteld; maar zij vraagt tevens een voortdurende medewerking van overheidswege, die dienen kan tot versterking onzer nationale economische kracht en zelfstandigheid.

Sociale wetgeving.

Zij dringt aan, inzonderheid tot bescherming van den economisch zwakke, op een krachtige voortzetting van de arbeidswetgeving.

Zij tracht, terwijl zij zich blijft verzetten tegen elk streven om door onmiddellijke uitkeering uit de openbare kas in de persoonlijke behoeften der burgers te voorzien, het nemen van maatregelen krachtig te bevorderen, waardoor personen met een inkomen beneden zekeren grens, verzekerd zijn tegen de geldelijke gevolgen van ziekte, invaliditeit, ouderdom en werkeloosheid, in aansluiting aan art. 19 van het program van beginselen.

Zij dringt, tengevolge daarvan, aan op een spoedige uitvoering van de in 1913 afgekondigde verzekeringswetten, waarbij aan de

verzekerden een zoo ruim mogelijke medewerking behoort te worden gegeven. Bij verdere uitbreiding dier wetten worde de kring der verzekerden uitgebreid tot de zelfstandig werkenden, worde het begrip *arbeider* in de ziekwet verruimd en worde de geneeskundige behandeling in de ziekwet opgenomen.

Grond-politiek.

Zij staat, mede om den trek naar de groote steden, die tot schade van een gezonde volksontwikkeling strekt, tegen te gaan, een grondpolitiek voor, waardoor het aan een zoo groot mogelijk aantal inwoners mogelijk wordt gemaakt een eigen stuk grond te bezitten en te bearbeiten.

Nationale defensie.

Zij vraagt voor de land- en zeemacht, die geroepen is tot bescherming der belangen van den Staat, voldoende uitrusting en bewapening, behoorlijke verpleging en een goeden geneeskundigen dienst en niet minder behoorlijke geestelijke verzorging, door bevordering van de godsdienstige en zedelijke belangen van leger en vloot.

Buitenlandsche Politiek.

Inzake het buitenlandsch beleid wenscht zij openbaarheid van alles wat in dit opzicht door de Regeering wordt verricht, voor zoover dit slechts eenigszins zonder gevaar voor land en volk toelaatbaar is.

In elk geval verzet zij zich tegen het aangaan van verbintenissen, buiten overleg met de Staten-Generaal, in welken vorm ook, waarvan het opleggen van persoonlijke of financiële lasten aan het volk het gevolg zou kunnen zijn.

Zij steunt elk streven om geschillen tusschen de volken langs den weg van arbitrage of bemiddeling, inplaats van door oorlogsgeweld, te doen beslissen, en vraagt van de Regeering dat zij, voorzoover dit met het landsbelang vereenigbaar is, steun verleene aan iedere poging om de rechts-idee in het volkenrechtelijk verkeer te sterken.
